

Első cs. k. szabadalmazott

duna-gőzhajózási társaság.

MENETTERV

a személyszállítóhajókról 1879. évi május 3-tól további intézkedésig.

POSTAHAJO-MENETEK.

LEFELE. FÖLFELE. Bőcsből Budapestre, napk. reggeli 7 óraker. Győről Budapestre, napk. délelőtt 11 óraker. Budapestről Mohácsra, vasárnap, hétfőn, kedden, csütörtök és pénteken este 11 óraker. Budapestről Zimonyig, vasárnap, hétfőn, kedden, csütörtök, péntek és szombaton este 11 óraker. Budapestről Orsova-Galacra, vasárnap, kedden és pénteken este 11 óraker. Budapestről Zimonyig, hétfőn, kedden, szerdán, péntek és vasárnap reggeli 8 ó. Mohácsról Orsova-Galacra, hétfőn, szerdán, és szombat n reggeli 8 óraker. Eszékéről Zimonyra, hétfőn, kedden, szerdán, pénteken szombaton és vasárnap reggeli 9 óraker. Eszékéről Orsova-Galacra, hétfőn, szerdán és szombaton reggeli 9 óraker. Zimonyról Orsova-Galacra, hétfőn, szerdán és szombaton este 9 óra 30 perczker. Bázisáról Orsova-Galacra, kedden, csütörtök, és vasárnap éjjel 1 óraker. Orsováról Galacra, kedden, csütörtök és vasárnap délelőtt. Gurguvoról Galacra, szerdán, pénteken és hétfőn délben. Galacra érkezés, csütörtökön, szombaton és kedden délelőtt. A Budapest-Orsova között közlekedő postahajók a budafok-tétnyi és apostagi állomásokat se lefelé se fölfelé, — az Ercsi, Adony, Tass, Szalk, Harta és Ordás állomásokat pedig csak fölfelé érintik. A Budapest-Zimony között közlekedő postahajók a Budafok, tétnyi és apostagi állomásokat se le-se fölfelé nem érintik. A postahajók a le- és fölfelmenetben a csász. kir. szab. osztrák államvasut vonataival, továbbá az alföldi és pécsi vasuttal csatlakozásban állanak. A Budapest-Bécs között közlekedő postahajók a Verőce, Visegrád, N.-Maros, Szob, Párkány, Sütő, Orth és Fischamend állomásokat se lefelé se fölfelé, — a Hainburg, Dövény Piszke és Nyerges-Ujfalu állomásokat pedig csak fölfelé érintik.

SZEMÉLYSZALLÍTÓ-MENETEK.

A Dunán.

Uj-Szönyről Budapestre, naponkint reggeli 3 óraker. Budapestről Uj-Szönyre, naponkint délután 2 óraker. Dömösről Budapestre, naponkint, reggel 6 óraker (april 1-től október utoljáiáig 5 óraker reggel). Budapestről Paksa, naponkint délelőtt 11 óraker. Budapestről Mohácsra, naponkint, déli 12 óraker.

A Tiszán.

Szegedről Zimonyba, csütörtökön és vasárnap reggel 6 óraker. Zimonyból Szegedre, hétfőn és pénteken est 9 óraker. Szegedről Tételig, hétfőn és pénteken reggel 6 óraker. Tételről Szegedre, szerdán és szombaton délután. Ujbecsén való éjjeljezéssel. Uj-Becséről Szegedre, kedden, csütörtökön, szombaton és vasárnapon reggeli 5 óraker.

A Szávan mindkét part érintésével.

Sziszekről Brodba naponkint reggeli 6 óraker, közte kétszer Zimonyba. Zimonyból Sziszekre, hétfőn és pénteken reggeli 6 óraker. Brodból Sziszekre naponkint reggeli 6 óraker.

A SZERB PART HOSSZABAN (vegyes szolgálat).

Sabáczról Belgrádra, szerdán és vasárnapon délután. Milanovátzról Belgrádra vasárnap délben, (Gradištjén való éjjeljezéssel). Gradistáról Belgrádra, hétfőn, szerdán és pénteken reggel. Belgrádról Sabácsra, szerdán és vasárnap reggel, az első zimonyi helyihajó megérkezése után. Belgrádról Milanovátzra szombaton reggel. 5430

A Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet kiadásában Budapestben (egyetem-utca 4-ik szám) megjelent és minden könyvtárban kapható:

A GÁZVILÁGÍTÁS.

Népszerű modorban írta MENDLIK ALAJOS. Ábrákkal. Második bővített kiadás. Ára füzve 60 kr.

Die Gasbeleuchtung.

Gemeinschaftlich bearbeitet von ALOIS MENDLIK. Mit Illustrationen. Nach der zweiten ungarischen Auflage. Preis geheftet 60 kr.

A FRANKLIN-TÁRSULAT magyar irodalmi intézet kiadásában Budapestben (egyetem-utca 4-ik szám) megjelent és minden könyvtárban kapható:

TELJES FRANCZIA ÉS MAGYAR SZÓTÁR

Írta MÁRTONFFY FRIGYES. ELSŐ KÖTET: francia-magyar rész.

Ára füzve 4 frt.

Állatgyógyászat

avagy a lovak, szarvasmarhák, juhok, kecskék és sertések s egyéb hasznos háziállatok betegségeinek megismerése s gyógyítása.

Állatorvosok, falusi gazdák és gazdatisztek számára írták EISENMAYER SÁNDOR és GÖBEL COELESTIN.

Harmadik kiadás.

Számos a szövegbe nyomtatott ábrával.

Ára füzve 80 kr.

RÓMAI RÉGISÉGTAN,

A RÓMAI IRODALOMTÖRTÉNET VÁZLATÁVAL, BOJESÉN-HOFFA NYOMÁN

a gymnásiumok felsőbb osztályai számára és magánhasználatra,

ÓKÁNYI PÁL,

108 ábrával. Ára füzve frt 1.40

MAGYARORSZÁG TÖRTÉNELME.

HORVÁTH MIHÁLY.

Az új dolgozat második, bővített kiadása. 30. füzet. — Ára egy-egy füzetnek füzve 1 forint.

Horváth Mihály „Magyarország történelme” című nagy munkája — melynek második bővített kiadása 1871-től 1874-ig nyolc nyolc kötetben megjelent — nem szorul ajánlgatásokra vagy dicséretre. Altalános el van ismerve, hogy a magyar nemzet szép történetét senki sem cselelt még oly hűven, tárgyilagosan, oly szélelkörű szakjáratossággal és oly művészi szép előadással, mint veterán tudósnk. Epen ezért, hazánk ezen legterjedelmesebb történetirátának, egy mívelt magyar ember házából sem szabadna hiányzani. Azonban a nyolc kötetes nagy műnek az ára 30 forint, s eddigelé a munka csak együttesen, egészében volt megszerzhető. Sok mívelt magyar embernek kellett emiatt nélkülözni könyvtárából irodalmunk e drága gyöngyét, mert tudvalevő tény, hogy számos képzett egyén van, a ki bármily irodalmi műért sem képes egyszerre 30 forintot kiadni. E körülményt tekintetbe véve, határoztuk el, hogy minél több történetkedvelő számára megszerzhetővé tegyük nagy történet-írónk e legnagyobb alkotását. A fentemlített kiadás nyolc kötetét emnélfogva foloztattuk 30 füzetre, melyekből havonként két két füzet fog kiadni. E füzetek egyenként megszerzhetőek. Egy-egy 10 ivre terjedő füzet ára 1 frt. A részletekért való beszerzésnek ezzel tág tere nyílik, s ementül csekélyebb megerőtetéssel juthat bárki is a becses mű birtokába.

VASÁRNAPI UJSÁG

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt: egész évre — 12 frt, félévre — 6. Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG: egész évre — 8 frt, félévre — 4. Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK: egész évre — 6 frt, félévre — 3.

36-dik szám. 1879. BUDAPEST, SEPTEMBER 7. XXVI. évfolyam.

MARGÓ TIVADAR.

TUDÓSAINKNAK örökös panasza, hogy működésükről nem veszt tudomást a világ, különösen nem a külföld művelt nemzetei. Nemzeti nyelvünket alig érti valaki a külföldön, s itthon kevés az a magasabb műveltségű közönség, melynek érdeklődését a szakszérien írott munkák föléleszthetnék. S lehet e panaszokban valami igaz, de bizonynyal sok azokban a tulhajtás. Lehet, hogy nálunk a tudományok iránti érdeklődés csekélyebb és nem oly általános, mint csak Németországban is; lehet, hogy a szaktudósok száma is kevesebb, de mind ennek nagy részben magok tudósaink is okai. Nem tesznek — legalább kevés kivétellel — eleget arra nézve, hogy a tudományt nemzeti szellemben fejlesztve, magoknak erős, tömör közönséget teremtsenek, a mely éber figyelemmel ügyeljen működésükre s rokonszenve biztatásával segítse célra a törekvőt. A helyett a külföld számára irnak, onnan remélve az itthon hiányzó elismerést; a külföld tudományos törekvéseit iparkodnak előre vinni, a nélkül hogy azok szellemét legtöbb esetben fölfogni képesek lennének.

Pedig ime néhány jelesünk példája eléggé igazolja, hogy a derék munka megtalálja a méltatást akkor is, ha magyar tudós írásztalát mondja hazájául. Egy Thán, Szabó, Szily s mások tanúságot tehetnek róla, hogy működéseik nem hagyják érdeklődés nélkül a külföldet akkor sem, ha a „Litterarische Berichten”-s más ilyen surrogatumokat föl nem használják.

Margó is ezen jeleseink közül való. Az ő tudományos kutatásai magokra vonják Európa szaktudósainak élénk figyelmét, s fontosságot, mondhatnók döntő fontosságot, tulajdonitanak azoknak az elsőrangú tekintélyek, mert tudják: hogy Margót kutatásaiban csupán az igazság keresése vezérli, hogy mélyreható kutatásai eredményeit nem közli addig, mig azok minden kétsésgét kizáró bizonyosságban nem tetszenek föl előtte. Ő maga a legszigorubb bíró tisztét gyakorolja magával szemben, azért bizik meg kutatásaiban a tudományos világ.

MARGÓ TIVADAR.

Margó Tivadar különben nem az egyoldalú tudósok fájából való, sőt mint tanár, tudós és író meglehetősen változatos multa pillanthat vissza. Tanulmányai is sokoldalúak. Eredetileg a bölcsészeti tudományoknak adta magát, s már 19 éves korában elnyerte a bölcsész- és széptudományok tudori koszoruját a pesti egyetemen, a hol tanulmányait végezte, s a mely városban született (1816). Ennyi azonban be nem tudta a tudványó lelket tölteni, s az ilyen elvont tanulmányok nem is feleltek meg vágyainak. A kész bölcsészettudott ott látjuk már a következő évben szerény orvosnövendék gyanánt kezelni a bonczoló eszközt, s tanulmányozni az emberi test életjelenségeit. Őt évre első doktorátusa után már a másodikot teszi, s 1840-ben a pesti egyetem orvostudorává avatja föl. Hanem ő egyelőre folytatja a tanulmányokat, s a következő két évben már mint a bécsi egyetem hallgatójával találkozunk vele, hol 1842-ben sebészstudorra s szülész-mesterré promoveáltatik.

Ugy látszik, ekkor mint gyakorló orvos akarta tudományát az emberiség érdeké-

ben érvényesíteni, mert közvetlenül reá a bécsi közokmányban vállalt segédorvosi állomást. De tanulmányait folytatta tovább, s élete ezen szakát csendes visszavonultságban töltötte. Hazája felé is csak a szabadságharc utáni szomorú napokban fordítá ismét tekintetét; a nagy politikai mozgalmak sem tudták elvonni dolgozó-asztalától. A közbánat őt is háza szólította. 1850-ben került ismét Magyarországra, s itt egyideig mint az élettan tanársegéde talált alkalmazást az egyetemen: A mellett azonban magántanári állomást is töltött be, s a szövegtant adta elő.

Csakhamar felülkerekedett nála ismét a kutató szellem, elkapta a vágy beljebb hatolni a természet titkaiba. Bejárta Német-, Francia-, Angol- és Spanyolországot; vizsgált, kutakodott mindenütt. Aztán az őt eddig érdeklő emberi élet- és szövegtantól egy hatalmas lépést tett az általános felé, s az összes állatok élettanával kezdett foglalkozni. Földtan magántanári állását, s a helyett hogy ő akart volna tanítani másokat, mint 42 éves férfi (1858-ban) elment tanulni másoktól. A világhírű Brückét kereste fel Bécsben, s az ő oldala mellett foglalkozott az állatok életfejlődési tüneteinek vizsgálatával.

E vizsgálatok vonták először a szaktudósok figyelmét reá. Különösen azon tanulmányai, melyeket az izmokról s idegekről a bécsi tudományos akadémiának több külön alkalommal bemutatott, úgy mutatták őt be az élettan művelői előtt, mint a ki nemcsak egyszerű napszámok a tudomány szolgálatában, hanem a ki annak ügyét előre is képes vinni. Az a műve pedig, mely az idegek végződését az izomtestekben tárgyalja: épen a tudomány irányszó lett ezen a téren. Ekkortájt (1860—61) írta a Cephalopódák s Gastropódák izomrostjairól szóló munkáját, s tette közzé többnemű kutatásai eredményeit magyar és német nyelven.

Ez által meg volt állapítva hirve a külföld előtt, s kivált midőn a „British Association for the advancement of sciences“ angol tudományos társulat tagjává választotta, s egyik nagygyűlése alkalmával kitüntetéssel fogadta, itthon sem keshetett az élismerés. A pesti egyetemen belevén akkor töltte minden hely, a kolozsvári orvosi és sebészeti intézethez neveztetett ki rendes nyilvános tanárrá az összehasonlító boncztan és állattan tanárára (1860), s ugyanakkor mint az országos orvosi tanács tagja is működött.

A természettudományok több ágában levén otthonos, egyforma igényt tarthatott a pesti egyetem állattani, szövegtani, s élettani tanszékére. Leginkább ez utóbbi felelt volna meg óhajainak, mégis az első, az állattanit nyerte el. Mert arra nem volt ember, a ki a tanszéket oly méltóan betöltötte volna, mint ő. 1862-ben neveztetett ki a pesti egyetem tanszékére rendes tanárnak, s azóta nemcsak a bölcsészeti karnál adja elő az állattan, meg az összehasonlító boncztant, hanem az orvosi karnál is ő tanítja a szövegtant.

Mint az állattan tanára legjobb igyekezetét s mélyreható szelleme javát áldozta új hivatalának. A tudományos állattan kéji könyve, melyet évek szorgalmának gyümölcse gyanánt leginkább tanítványai számára írt, páratlan munka-nemcsak irodalmunkban, hanem mondhatnók az összes világirodalomban. A tudományos

módszer, mely Margó minden munkásságát jellemezi, itt teljes érvényre van juttatva, s föl van benne ölelve az állatélet összes egésze.

A mellett azonban, hogy Margó mint tanár az előadással, a tankönyv írásával, az egyetem állattani gyűjteményének rendezésével volt elfoglalva, talált magának időt arra nézve is, hogy a tudományt tovább kutatások által is szolgálja. Már 1863-ban ott találjuk őt Isztriában, a mint a gazdag tengerparti faunát vizsgálja, majd a tudományos akadémián lép fel egymásután több értekezéssel s hosszabb dolgozattal. Később (1871.) ismét bejárja még egyszer a külföldet, de már ekkor nem mint tanítvány látogatja meg a tudományok elsőrendű korifaeusait, egy Huxleyt, V. Thomsont, Pettigrewt s másokat, kiktől tanulni akar, hanem fölkeresi őket mint egyenlő fokozatú tudós, hogy eszméit kicserélje velök.

Ez utazásának volt különben más célja is: egy nálunk fölállítandó állattani intézet érdekében akart tapasztalatokat gyűjteni. Az intézetet azonban elvitte a bekövetkezett pénzválság, s az állattani intézet egy régibb ideiglenes helyiségbe költözött, mely amannál kényelmesebb ugyan, de a czélnak nem megfelelő.

A budapesti tudomány-egyetem Margót az idén a legfőbb egyetemi tisztséggel ruházta fel: rektorrá választotta. Bizonyára az egyetemre magára nézve is van ez akkora kitüntetés, mint a mekkora Margóra nézve. S hogy ő ezen új dignitásában is megmarad az, a mi volt, a szabad tudomány szabad harciosa, kifejté megnyitó rektori beszédében is, hangsúlyozván, hogy az egyetem nem szakiskola, hanem tudósokat képző intézet. Nagy és merész szó ez akkor, midőn az egyetem egy jó része egyebet sem tesz, mint előkészít a szakvizsgálatokra, a másik része meg gondolkozik felette, hogy lehetne ezeket a szakvizsgálatokat mentől bonyodalmasabbakká tenni.

Népdalok.

I.

Kötvé higja a leányoknak,
Mert a lányok csálni szoktak.
Mindenik csak hízlekedő,
Ritka a jó, hí szerető.

Nekem is volt egy szeretőm,
Egy aranyos hízlekedőm.
Kaptam tőle csókra csókot,
Megcsalt, mikor behalóztott.

Isten látja a lelkeket,
Hogy a szívem most is szeret.
Én most is a régi vagyok:
Érted, rózsám, élek-halok.

Ha megbánod majd hibádat:
Nálam kész lesz a bocsánat,
Gyere vissza, te kis hamis!
Rád rakom a csillagot is.

II.

Fényes nap vagy: azt gondoltam,
Hej de nagyon esalatoztam!
Hisz a napnak is van fölta,
Hát egy lányba' hiba hogy ne, hogy ne volna?

Kedves rózsám, mit mivelte?!
Kikacagtal, megvetetél.
Másnak adtad a szívedet,
A ki téged úgy, a hogy én, soh'se szeret.

Tudod-e még: mit fogadtál
A leveles kis kapunál?
Emlékezz' csak vissza rája,
Arra a szép holdvilágos éjszakára.

Ugyan, ugyan mit vétettem,
Hogy ilyen megvetett lettem.
Azt se mondtad: isten áldjon!
Én teneked tiszta szívből azt kívánom.

III.

Én istenem, én istenem,
Milyen édes a szerelem!
Másnak öröm, gyönyörűség,
Nekem csupa keserűség.

Zöld erdőben kelek-járok,
Vigasztalást nem találok.
Fű, fa, virág azt susogja:
Nem leszek én boldog soha.

Páros galamb ül az ágon,
Nekem is volt jó világom.
Olyan boldog én is voltam:
Galambommal csókolóztam.

Fáj a szívem... hogy ne fájna?
De jobban lesz nem sokára.
Türjed, szívem, fájdalmaidat:
Majd meggyógyulsz a föld alatt.

Pósa Lajos.

Vasuti történetek.

Írta: Csiky Gergely.

II.

A pénzes tüsző.

(Folytatás.)

A rendőrbiztos igen tudományos bábáskodással nézett a levegőbe, mintha onnan olvasná ki a rejtély megoldását. A betűk azonban nagyon olvashatatlanok lehettek, mert a biztos ur bábáskodása egyre tudományosabb alakot öltött ugyan, de semmi megnevezni való eredményre nem vezetett. Csató ur ezalatt a két törvényes bizonyosság segítségével kifogatta táskáját, zsebeit, levetkezett, felöltözött, megmozgatta a párnákat és az ülések alá bujt. Sok szemetet talált, de mindez nem ért tizezer forintot s nem is volt a tüszőben. Végre a biztos ur kibetűzte a levegőbe írt hieroglipheket, mert újra Csató urra függesztette szemét s szigoruan e nagy fontosságú kérdést intézte hozzá:

— Kire gyanakszik?

— Uram istenem — mondá kezeit tördelve a szerencsétlen Csató ur — én senkire sem gyanakszom. Az ablakok sértetlenek, a kocsi bá senkit sem eresztett be a vezető —
— Megvan! — mondá ünnepélyesen a biztos ur. — A konduktor a tolvaj.
— Lehetetlen! — kiáltott az állomási főnök.

— A hol lopott pénzről van szó, ott semmi sem lehetetlen, — mondá szakértő tekintéllyel a rendőrbiztos. — Hozzák elő ez embert!

Nem kellett messzire menni, a gyanuba vett egyenruhás férfi utál állt a második kocsi mellett; és ijedten kimeredt szeme, halálos sápadtsága, midőn nevét hallotta a törvény képviselőjének ajkáról, ékesszólóan bizonyította bűnösségét, vagy legalább is rümelését.

— Hol a lopott tizezer forint? — mondá a biztos ur, mellen ragadva a vádlottat.

— Nem tudok róla semmit, — mondá a rémült ember, vaczogó fogakkal és összeverődő térdekkel. — Ártatlan vagyok.

— Ezt minden gazember mondhatja magáról, — jegyzé meg keserű philosophiával a biztos ur. — Előre a börtönbe, a többit majd kideríti a vizsgáló bíró.

— De kérem biztos ur, — szólt közbe az állomási főnök, — ez az ember mindig kifogástalan becsületű volt —

— A hol pénzről van szó, ott nincs kifogástalan becsület, — mondá hivatalos felsőszéggel a biztos ur. — Előre!

— Előbb tessék a jegyzőkönyvet aláírni, mert addig nem szállok ki a kocsiból, — szólalt meg Csató ur az ablakból.

A biztos ur ismét a légi hieroglyphek tudományos elemzésébe merült, s úgy látszott, fontos fölfedezést tett a láthatatlan betűk közt, mert egyik kezével a vezető gallérát tartva, a másik minden udvarias bevezetés nélkül kirántotta Csató urat a kocsiból, úgy hogy e természetes férfi majdnem pórul járt a nagy és váratlan ugrás következtében; s aztán őt is galléron ragadta.

— Az ur is velem jön, — mondá a biztos ur. — Jó, de azért nem kell a galléromat fognia, — mondá Csató ur bosszus meglepetéssel. — A tolvajt galléránál tartják, — mondá szentencziaképen a biztos ur.

— Én nem vagyok tolvaj! — kiáltott elsápadva Csató ur.

— Azt majd a vizsgáló bíró ur deríti ki, — felelt a biztos ur.

— Hiszen engem loptak meg! — mondá kétségbeesetten Csató ur.

— Az ur pénze volt az, vagy más? — kérde hivatalos sarkazmussal a biztos ur.

— Földesuramé volt, — mondá tompán Csató ur.

— A hol más ember pénzéről van szó, ott minden ember tolvaj, a ki hozzá férhet, — mondá rendőri axioma gyanánt a biztos ur. — Előre jó madarak a vizsgáló bírósághoz!

Heveder Máté vizsgáló bíró ur igen éleselméjű kriminalista volt s egészen az új jogásziskola hive. Európai színvonalon állt s minden megállapított elvek szerint járt el. Mint nagy eklektikus, fölhasználta az összes külföldi elméletek és gyakorlatok tudományos vívmányait, mindegyikből a legjobbat és leghasználhatóbbat szedve ki, fúrge méh gyanánt, mely szorgalmas repülő állathoz még abban is hasonlított, hogy hatalmas fulánkkal volt ellátva. A vállalt gonosztevők sokkal jobban rettegetek maró sarkazmusától, mint a kilitásba helyezett büntetéstől, és sokszor csak azért is vallottak, hogy gyanja csipős ostorától minél előbb megszabaduljanak.

Egyik legnagyobb dicsősége volt Heveder Máté urnak, hogy a művelt külföld színvonalán áll, és hogy legjelesebb jogászait, legfurfangosabb rendőreit saját fegyvereikkel győzte le, mint elégtlenül szokta mondani irnokának. A francziák csak annyira vitték — szokta mondani önértékes mosolylyal — hogy minden rejtélyes bűnesetnél ez elvből indulnak ki: Keresd a nőt. Én tovább megyek, s azt mondom: Találd meg a nőt...! és meg is találom, — fejezé be diadalmasan — megtalálom, uram, eddig még mindig megtaláltam.

A Csató-ügy igen fölviányozta Heveder urat és mozgásba hozta összes jogtudományi készletét. Az eltűnt tizezer forintos tüsző rejtélye alkalmasnak látszék, hogy a hazai és külföldi sajtó és szakértő közönség figyelmét teljes mértékben fölgerjeszse s megoldása által dicsőséget hozzon a magyar törvénykezési gyakorlatra. Meg fogjuk mutatni — mondá egy hegyes szakállú és hajlott orru héber ifjunak, ki a legtekinélyesebb hazai német lapokkal összeköttetésben állt s bűnügyi újdonságokkal látta el hasábjait — meg fogjuk mutatni a külföldnek, hogy mi sem állunk hátrább, s Gaboriau uram rendőri regényéire sokkal érdekesebb tárgyakat találhatna a mi praxisunkban, mint az ő híres Jeruzsálem-utczájában.

A Csató-ügy épen ilyen alkalmas regény-tárgynak látszék, azért Heveder ur a legnagyobb óvatossággal és furfanggal látott hozzá, s ügyessége által megszégyeníté a külföld leghíresebb

kriminalistáit, mint a hegyes szakállú, hajlott orru héber ifju meg is jegyzé a legtekinélyesebb hazai német lapok hasábjain.

Első dolga volt a két gyanus egyéniséget, Csató urat és konduktort jól elzártni, hogy se egymással, se a külvilággal ne érintkezessenek. Csató ur ugyan összetett kezekkel kérte a bíró urat, hogy legalább földesurát tudósítsák ez esetről, mert ő nagysága bizonyosan türelmetlenül várja a tizezer forintot s rosszat fog gondolni róla, ha sem neki, sem a pénznek nem hallja híret; Heveder ur azonban szokott maró sarkazmusával megjegyzé, hogy Csató ur semmit sem veszít azzal, ha földesura rosszat gondol róla, s hogy az efféle látszólag ártatlan izeneteknek tolvajnyelven mely jelentésük lehet, azért Csató ur sokszor loptat még tizezer forintot, míg őt rá fogja szedni.

A hegyes szakállú, hajlott orru héber ifju toroka szakadtáig kacagott e sarkasztikus élezen s még azon nap ki is nyomatta a legolvasottabb hazai német lapban.

E rejtélyes bűnesetet csak úgy deríthetjük fel — mondá Heveder ur — ha a lehető legnagyobb óvatossággal járunk el, s igyekszünk minél előbb megtalálni az asszonyt. A francziák keresik a nőt, én megtalálom. Igen, uraim, megtalálom, mert kétségtelen, hogy asszony van a dolokban. A két gyanus egyén közül az az igazi bűnös, ki asszonnyal van összeköttetésben. Intézkedtem már, hogy Ligettől idáig minden állomás tisztviselőit és az egész vonal vasuti őreit kihallgassák a múlt éjszaka eseményei felől. Sőt többet tettem. Az egyik vádlottnak, Csató Bernátnak, mint vallomásából kitűnik, felesége van; távirati uton rendelést adtam tehát, hogy föltűnés nélkül s a legnagyobb kímélettel azonnal fogják el s biztos kisérlet mellett hozzák ide. Holnap már itt lesz. A vasuti vezetőnek nincs neje; arra kell hát rájöttünk, van-e szeretője? És ha mind a két asszonyt megtalálunk, akkor a rejtély kulesát is megtalálunk; az asszonyt pedig megtalálom, igen uraim, megtalálom.

Heveder ur nagy szellemi fensőséggel nézett végig irnokán s a hegyes szakállú, hajlott orru héber ifjun, kiket ekként beavatott vala furfangos programjába; s a legmélyebb titoktartást kötvén lelőkre, teljes erejével hozzálátott a rejtélyes bűneset lebonyolításához.

Először tanulmányozni kezdte a sürgönyöket, melyek a vonal összes állomásairól érkeztek s a megtörtént kihallgatásokról tudósították. Legtöbbjében semmit sem talált, de két sürgöny teljes figyelmét költé fel. Az egyik szerint a 27-dik számú ör a múlt éjjel, épen midőn a vonat elrohogott állomása előtt, egyik második osztályú kocsi ablakán egy női kart látott kinyulni, melytől az őt kiváncsiságból meg akarta nézni a földre ejtett valamit, de kutyája megelőzte, mert oda rohant, fölkapta az említett valamit s elfutott vele az éj homályában, és csak másnap reggel került vissza, igen megtörve és fáradtan, de természetesen semmit sem lehetett tőle megtudni. A másik sürgöny a 76-dik számú óról volt s még gyanusabban hangzott. Ez a múlt éjjel tisztán látta, hogy midőn a vonat a legnagyobb gyorsasággal rohogott el előtte, a vezető a lépcsőn állt s egy harmadik osztályú kocsi ablakán kihajló nővel beszélt; sőt kézmozgást is látott, de nem vehette ki tisztán, vajjon a vezető adott-e be valamit, vagy a nő adott ki valamit?

— Itt van az asszony, sőt mondhatnám, itt vannak az asszonyok, — mondá Heveder ur fejt vakarva, mert e tulságos sok a jóból kissé megzavarta. Legfőlebb két asszonnyra gondolt, s most a vasuti két nőalakhoz számítva Csató ur

feleségét, ime már három asszonnyal lesz dolga. Több világosság, mint kellene.

De a déli nap fénye is csak pillanatra vaktja el annak szemét, ki sötét pincéből lép a verőfényre, pár pillanat mulva azonban annál ragyogóbb világításban tünteti eléje a tárgyakat; Heveder ur gyakorlott szemét is csak egy pillanatra kápráztatá el a bizonyítékok tulságos fénye; a következő perczben már tisztán látta maga előtt az egész rejtélyes bűneset szövevényét.

A dolog világos. Vagy a vezető a bűnös, vagy Csató Bernát. Ha az első lopta el a pénzt, úgy büntárs az a rejtélyes nőszemély, kivel a harmadik osztályú kocsi ablakánál beszélgetett. Titokzatos mozdulata, melyet a 76-dik szám nem vehetett ki tisztán, bizonyosan abból állt, hogy a lopott pénzt akkor adta át kedvesének. E nőnek kell tehát nyomára jönnie s akkor megtalálta az asszonyt.

Vagy Csató Bernát a bűnös. És ebben Heveder ur a legmélyebb lélekteni ismeretnek adta fényes bizonyosságát. Éles szeme azonnal belátta, hogy Csató Bernát nem szökhett el egyszerűen a tizezer forinttal, mert tudhatta, hogy utólerik és becsukják. Ugy főzte ki tehát a dolgot, hogy a pénz kedvesének adja át, s magát megrablottnak mondván, még a gyanu árnyékát is elhárítja fejeéről, s biztonságban költi el kedvesével az elsikkasztott összeget. Ez esetben a büntárs az a nő, ki a 27-dik szám szemé láttára kinyújtá karját a második osztályú kocsi ablakán s a földre ejtett valamit. Ez a valami bizonyára a kiürített tüsző volt, melyet meg is találtak volna, ha a törvénytörő kutyá el nem rohan vele az éj homályában. De ez okatlan állapot beavatkozása dacára is, ha kézre kerül ama nő, úgy megtalálják az asszonyt s vele a rejtély kulesát.

Végre a harmadik lehetőség szerint Csató Bernátné asszonyság a főzinkos, és ez esetben a másik két nőnek vagy semmi, vagy valami szerepe van a bűnesetben. Igy is, úgy is azonban nemsokára mindhárom asszony kezében lesz, egyik közülök bizonyosan az igazi asszony — és ha az asszonyt megtalálta, mindent megtalált.

(Vége követik.)

Serpa Pinto.

Livingstone, Cameron, Stanley mellett most egy új név merült föl az afrikai kutatások terén: egy még fiatal portugál őrnagyé, kinek utazása a belsejében még mindig ismeretlen világreszen keresztül nem kevésbé volt fadaralmas és veszélyes, s tapasztalatokban nem kevésbé gazdag és a tudományra nem csekélyebb hatású, mint ama nagyírú fölfedezőké.

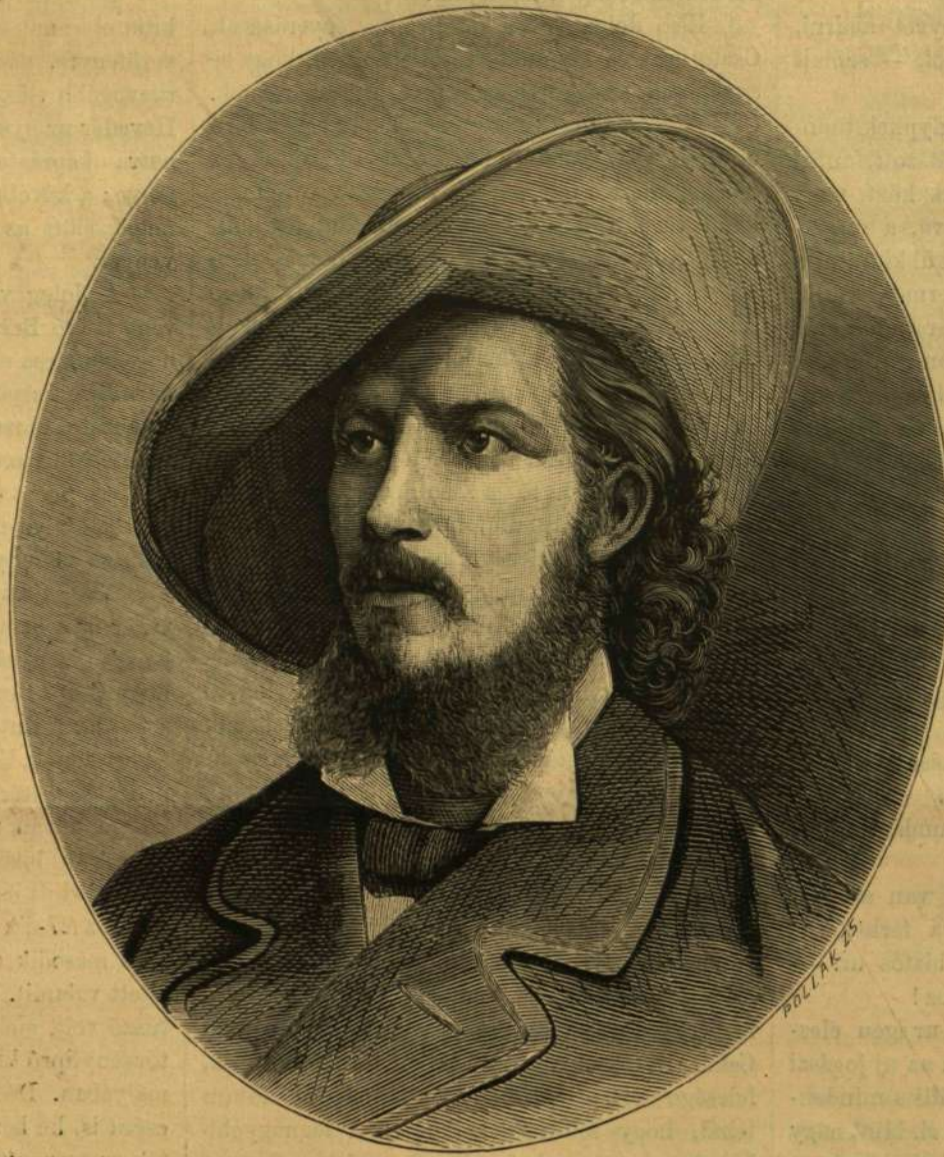
A portugál őrnagy most mintegy 35 éves, de külseje alig mutatja 25 évesnél idősebbnek. Afrika belsejét, az atlanti tengerparton kezdve, bebarangolta, átutazta egész az indiai oceán partjait, s nem rég tért vissza Lissabonba, hol a király, miniszterek és az ország nagyjai előtt jelentést tett utazása rendkívüli élményeiről és tapasztalatairól. A jelentés oly feltűnő okozott, hogy Serpa Pinto — ez az őrnagy neve — elhatározta engedni a madridi, párisi és londoni földrajzi társulatok meghívásának, s fölutasásokat tartani utazásáról Európa nagyobb városaiban.

Serpa Pinto 1877 novemberében érkezett Afrika nyugoti partjára, Benguelába. De Bihében, mely Portugalia afrikai birtokain a legnyugatibb pont, két társától, az élelmi szerek és figyelő készülékek legnagyobb részével tudományos kutatások czéljából éjszakkaletra indult Capello hajóskapitánytól és Ivens hadnagytól el kellett válnia, mert veszélyes agyvelőgyulladásba esett s visszamaradni kényszerült. A szolgálatra kész négerék azonnal ápolás alá vették a súlyos beteget, hetekig piócákat raktak rá, köpölyözték, csaknem minden verétől megfosztották. És mégis fölépült s a jó négerék nem kevésbé örültek fölgyógyulásának, saját orvosi tudományuk eredményének tekintve azt.

Felüdülése után azonnal készülteket tett, hogy utját Afrika belseje felé tovább folytathassa, a miben nagy segítségére volt neki az ismert utazó, Silva Ponto, a kinek segítségével csakhamar beszerzett 74 Synder-féle fegyvert, a melyeket Cameron hagyott 1876-ban átutaztában a bennszülötteknél. Ezek azonban oly rossz állapotban voltak, hogy lehetetlenség volt használni, a miért a két elhárított ember hetekig nem csinált egyebet, mint azokat javítá. Azután 20,000 aczélgolyót és ugyanannyi töltényt készítettek, melyekkel két hónapi fáradozás után végre 1878. márczius havában tengerre kelt 400 néger kíséretében, kiket egy hatalmas fekete fejedelem bocsátott rendelkezésére s délkeleti irányban elvitorlázott az ismeretlen föld felé.

A fekete hadsereg fölött egy ideig egy néger fejedelem nagyon szép leánya parancsnokolt, a ki annyira belészeregetett az akkor 33 éves utazóba, hogy szívével és kezével együtt egész vagyonát felajánlotta neki. Nem tudta, hogy idehaza, egy szerető nő s egy gyönyörű leánya várja epedve a családfo megérkezését.

Az első husz nap alatt Serpa Pinto e tropikus tájék hydrographikus viszonyait tanulmányozta. A tizenkettedik déli szélességi fok tömredék nagy folyó kiindulási pontja. Legelőször is a Guene forrását és irányát vette szorosabb vizsgálat alá, mely az atlanti tengerbe szakadá-

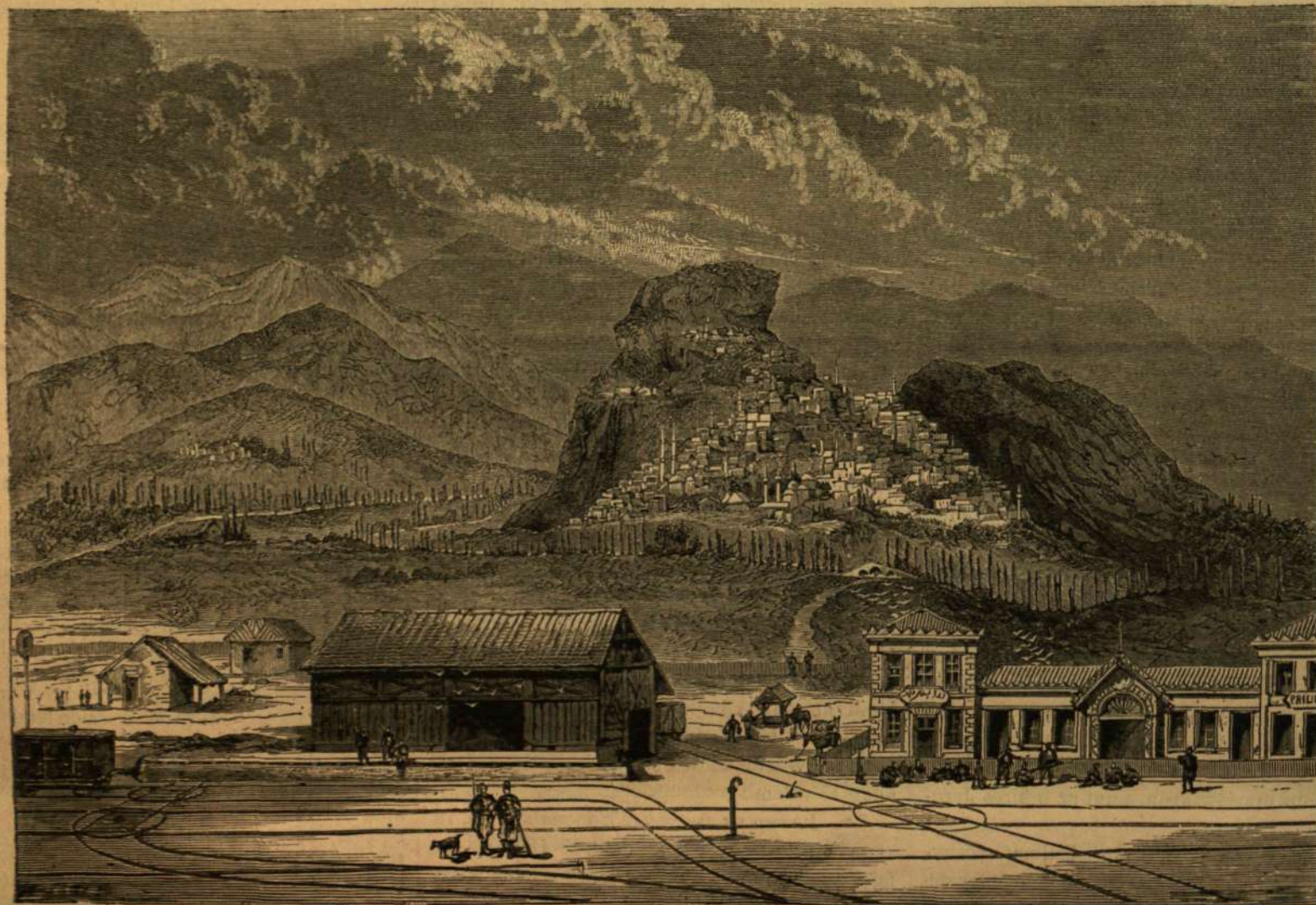
SERPA PINTO, AFRIKAI UTAZÓ.

sától egész a humbe-i erősségig mindenütt kényelmesen hajózható. A Sualaba forrását szintén itt fedezte fel a 12-ik szélességi fok alatt. Egy helyen, Kangulánál, a legkülönbözőbb folyók forrásai oly közel fekszenek egymáshoz, hogy néhány percz alatt mindegyik vízből kényelmesen ihatott a forrásból merítve. E folyamatok részint az atlanti, részint az indiai oceánba ömlenek, egy részük pedig a délafrikai nagy homoktengerben enyészik el.

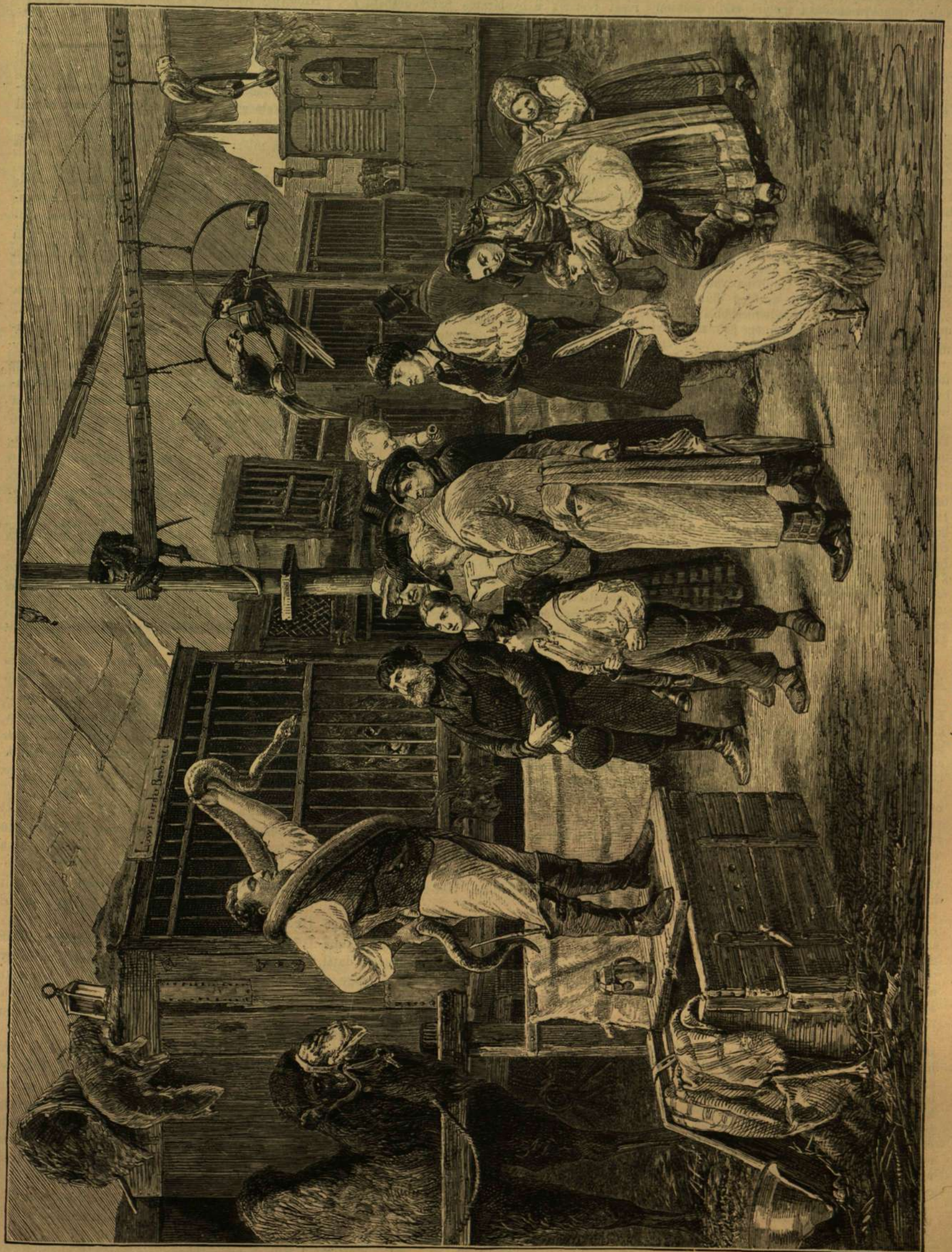
Az éghajlat e vidéken nagyon egészségtelen. Tömredék a posvány s az egész expedició 60 napon derékgig erő vízben volt kénytelen utját folytatni. Az idő is mindig változik, a mi nagyban elősegíti a váltólázat, a melytől emberei soha sem tudtak megszabadulni. Gyakran megesezt, hogy a hőmérő egy óra alatt 31 fok melegebről a fagypontra szállott alá.

Etnografiai és természetrajzi tekintetben is nagyon fontos és érdekes volt utazása. Olyan hatalmas és fehér emberfajra akadt, a minőnek létezéséről az európaiak még nem birtak tudomással. A lakosság ott egész testén szőrtelen, csak a fején van néhány szál fehér haj. Főzni nem tudnak. Azt hiszi, hogy e népfaj összekeveredéséből a negerekkel származtak a hotentották, a kiknek vonásai és szokásai azonosak ezekével.

Egy meszeszerű antilop-alaku amphibiumra is akadt,

FILIPPOPOL, KELET-RUMÉLIA FOVÁROSA.

ÁLLATSEREGLLET FALUN.

nyitogatta előtte az ajtókat, melyeket az aranyalattört zöldbárony szőnyegű szobáig talált, mely — mint mi is emlékszünk — a Schultze ur dolgozó szobája. Maga is várta, hogy itt valami újat talál, de nem volt elkészülve arra a különös látományra, mely itt szemei elé tárult. Mintha csak a new-yorki vagy párisi főposta központi irodájának az összes levelezőkönyveit ide öntötték volna össze-vissza, be ebbe a szobába. Semmit sem lehetett látni, mint mindenütt csak lepecsételt leveleket és csomagokat, asztalokon, állványokon, székeken, padlalon. Tédig jártak a levél-áradatban. Schultze urnak összes pénzügyi, iparügyi, és magán levelezése, a mi hetek, hónapok óta naponként a park külsején függő roppant levélgyűjtőbe halmozódott, Arminius és Simiger által híven és rendszeresen összegyűjtve, — mind ide volt halomba hordva, az ur dolgozó szobájába.

Mennyi kérdés, mennyi nyugtalan várakozás, aggodalom és szenvedés, mennyi nyomor és könyv lehetett bezárva a Schultze ur nevére

BIRKÓZÁS SIMIGERREL.

ur, aggodva azon, hogy műhely-termének titkos bejárását rajta kívül más is ismeri, azt befalaztatta. De nem szenvedett kétséget, hogy a helyett máshol kelle bejárás nyitnia.

— Hol? kérde magától Marcell. Nem lehet máshol, mint ebben a szobában, mert Arminius és Simiger ide hordták a leveleket, ez arra mutat, hogy Schultze urnak, eltávozásom után is ez maradt a dolgozó szobája; s elég jól ismerem szokásait, hogy bizonyos legyen benne, hogy nem hagyta magát kezeügyében levő átjárás nélkül, dolgozó szobájából a műhelybe.

Csak keressük tovább!

A padolatszőnyegen, sehol sem látszott vágás vagy szétrnyílás. Pontosan oda volt szegezve s mozdulatlan állott. A szőnyegen kívül eső parquet, kockkáról kockára átvizsgálva, hasonlóképe.

— De ki mondja neked, hogy a kijárónak ebből a szobából kell nyitnia? kérde Oktáv.

— Erkölsileg bizonyos vagyok benne, felelé Marcell.

Egyveleg.

Vadállatok árjegyzéke. Egy osztrák állatkereskedő egész árjegyzéket állított össze, melyből néhány érdekes adatot mi is közlünk (az árak arany forintokban vannak számolva): oroszán s tigris 800, párduc 2—300, fekete párduc 1500, tarka tigris 3000, jaguár 3—500, hyéna 120—300, ichneumon 250, farkas 50—100, közönséges medve 80, szürke medve 100, fekete medve 120, japáni vagy himalaji medve 150, fehér medve 250. A rhinoceros ára 4—10,000 forint közt változik, az afrikai elefánt 600 forintba kerül, az indiai 1500—3000-be. Egy pár fiahordó ára 100—600 forint, majmot 10 forint-tang ára legkevesebb 1000 frt.

A „söhajok hidját” Velenczében veszély fenyegeti. A dogék palotájának egyik sarka ugyanis omladozóban van, mivel az oszlopokat s íveket tartó vas néhány kulcsa meglazult. Az épület egy részét föl kellett áldozni, hogy az egészet megmentésük s ezért a délnyugati sarok első emeletének egy részét s a földszintből mintegy 40 □ lábat lerombolnak, de azután ismét felépítik.

A CSILLÁR KEZDETT ALÁSZÁLLANI . . .

A BÉGUM ÖTSZÁZ MILLIÓJA.

cizmet eme néma borítékokban! S kétségkívül mennyi millió is, értékben, váltókban, utalványokban és készpénzben — minden alakjában a fizetésre jogosító papir-forgalomnak! Mind ez itt szunyadt most, mint csecsemők lelkei a limbóban, — az egyetlen kéz távol-lete, mely életre hívásukra jogosult lett volna — tétlen mozdulatlanul kárhoztatván itt őket. Törékeny, de sérthetetlen pecsétjeikhez senki sem nyulhatott . . .

— Most már a műhely titkos ajtaját kell megtalálnunk, mondá Marcell.

Marcell tudta ez ajtó létezését, de nem tudta, hol kell azt keresni. Azon kezdte, hogy a könyvtárványokról és szekrényekből minden könyvet kiszedegetett. Hiába. Nem sikerült föltalálni azt az elrejtett bejárását, a melyen egyszer őt Schultze ur maga vezette volt át. A falszőnyegeket is hiába kopogtatta, sőt hajtotta félre több helyütt: sehol üresség kongása. Marcell nem árulta el a keresett kijárás hollétét. Marcell nem sokára meggyőződött, hogy Schultze

— Akkor nincs egyéb hátra, mint a szoba mennyezetét is megvizsgálunk, miután a falakkal és a padolattal már végeztünk.

S Oktáv, ezt mondva, székre állt. Szándéka volt, a csillár karjaiba kapaszkodva, annak a függő láncon fölmászni a mennyezetig, s ott puskagygyal körültaogatni, ha valahol kongana az ürességtől.

De alig hogy Oktáv a csillár karjaiba kapaszkodott, nem kis meglepetésére a csillár engedett s kezdett csöndesen alászállani. Ugyanakkor a szoba mennyezetének egy négyzetű darabja is levált s szállott lefelé, jókora üregt nyitván meg, melyből könnyű aczélsodrony-hágcsó ereszkedett gépiesen, mintegy magától, lefelé s egész a padló közeleig.

Mintha hívta volna: mászzatok föl!

— Megvan hát! — kiálta föl Marcell. — Jerünk!

S ezzel fölsietett a sodronylépcsőn. Oktáv követte.

(Folyt. köv.)

Kazinczy levele Szabon Jánoshoz.

Kazinczy Ferencz, kinek irodalmunk minden téren annyit köszön, egy műfajban, *levélben* pedig méltán nevezhető a magyar Cicerónak: fenmaradt nagy levelezései egy részét kétségkívül azzal a tudattal, ne mondjuk előszámítással, írta, hogy azokat nem csak az fogja olvasni, a kihez írva vannak, sőt nem csak a kortársak s ismerősök szűk köre, hanem a nyilvá-nosság elé is fognak kerülni, saját utján sokszorosítva. Akkoriban, mint klasszikus korszakokban általában, a levél nem csak a magánérinkezés szükségbeli közege, hanem valódi irodalmi mű-faj volt; innen bizonyos kidolgozottság a pongyolóság helyén s az eszmék olytán kifejezése, mely nem elégszik meg azzal, hogy a mit mondanak akar, csak jelezze a bizalmasok általi megérthetősé mértékéig.

Kazinczy nagy levelezéseinek már több gyűjteményét birjuk közre bocsátva. Talán még több vár a sajtó sokszorosító fésztékére.

Az alább közlendő levél, világos, hogy nem volt nyilvánosságra szánva. Egy pataki diákhöz van intézve, a ki Kazinczy harmadik gyermekének, idősb fiának, Emilnek classis-praeceptorá volt. De bár nyilvánosságra szánva nem volt, a levél nem csak megérdemli a nyilvánosságot, de a mai időben sokszoros érdeklődéssel bir. Mikép gondolkodott egy oly fölvilágosodott és széles látókörű ember mint Kazinczy, — a ki egy időben maga is iskola-felügyelő volt — az iskolai oktatás módszertani kérdéseiről: kit ne érdekelné ma, mikor minden embernek megvannak a maga nézetei az iskolaszervezetről és a módszerről, mind az alsó, mind a közép- s felső oktatásban. S öröm látni, hogy Kazinczy e részben is megnyire megelőzte korát!

A kihez a levél, Széphalomról, 1825. november 12-éről, intézve van, Tiszteletes Szabon János, akkor „publicus praceptor” Patakon, később jános-i lelkész Gömörben. E rövid előjegyzetke írója épen huszonöt évvel később (1850/1) ismerte a derék, már akkor idős, de még ereje teljében levő férfit, a ki a „Remekek”-ről ismeretes Szeremlei egyházi szöszékét nem töltötte ugyan be, mint egyházi szónok, — a minek gyöngye volt, — de alapos tudomány s nemes lelkületű ember volt. Theologiai tudományának fenyoldala a bibliai eredeti nyelvekben való nem közönséges jártasság, különösen a zsidóban, melyből állandóan vizsgáló volt a papi cenzurákon, s a vizsgálatra készülöket szives utmutatással s oktatással is segítette (e sorok írója is neki köszönte azt a kevés héber tudományát, a mivel első papi cenzuráját a gömöri egyházmegyében megállotta).

De im itt következik a Kazinczy érdekes levele, melyet, fiatalabb nemzedékbeli olvasóink kedvéért, egy pár jegyzettel is kívánunk felvilágosítani.

Tiszteletes Publ. Praeceptor¹ Úr,
bízodalmas jó Uram,

Makó barátunk mondá nekem, hogy az Úr el van akasztva a fiam által. Előre láttam én azt, kivált midőn meghallottam, hogy ő a Syntacticát általugrotta. Meg lévén téve a lépés, szint oly veszedelmesnek néztem visszavenni az Úr keze alól, sőt még veszedelmesebbnek; nem gyengéségből, mert mi lesz abból, ha az akaratokodik a kinek az értelmes-bek akaratjától kell függeni? hanem azért, mert az embert, pedig a gyermeket is ember, nem szeretem machinának nézni. Ha a gyermek feljár, de nem mint ordinarius Auditor, hanem (mint a Catholicusok iskoláji az illyeket nevezik) mint benevolus Auditor, a kire felvigyáz ugyan a Tanító, de nem kívánja a mit a többiekét — s ha privátim vezette-tik, minden jó lesz, mondám magamban; s kimondhatatlan örömmel hallám, hogy az Úr oly társat rendelre mellé inas nevezettél, a ki segédjére lehet a privata exercitiáiban. Ezt a gondját, ezt az igen szerencsés választását az Úrnak igen szívesen köszönöm.

Valljuk-meg a publica Institutóban sok haszontalanság van, a mit kár nélkül lehet nem tudni, és hogy a Publicus Praeceptorok azért kénytelenek

¹ A ref. kollegiumokban, Debreczenben, Patakon, Nagy-Enyedén stb. theológiát is végzett diákok voltak a gymnáziumi osztályok tanítói; kőtanítóknak (publicus praceptoroknak) neveztették s évről évre változtak, a tanítósgot végzett egyén aztán kül-egyetemre menvén vagy papi, tanári stb. pályára lépven. Ezeket kívül voltak a privatus praceptorok, minők nélkül a kisebb tanuló nem lehetett el, kik vele az osztálybeli tanulmányokat korrepetálták; épen erről van szó a levélben.

tanulni holmit, mert oly sok tanítványt nem vezethetnek oly formán mint keveset fogódnak. Engedje az Úr, hogy erre példát hozzak-éld, nehogy szavam más értelemben vétethessék, mint magam akarom. — Emil nekem harmadik gyermekem; a két elsőbnek leányok. Ezeket egy sornyi memorizálás nélkül annyira vittem a Geographiában, hogy Prof. Vályi Nagy Úr felkialta: Patakon senki sincs, a ki a Geographiát így tudja. Dicselkedve kell mondanom, hogy a lányom e kérdésre:

Ha az Azóvi tengeren hajóra ülés, s Petersburgig nem lesz szabad kiszállnod merre mégy, és mi marad jobbra, balra? elmondá: a Fekete-tengerbe; Konstantinápolynál (jobbra) a Bosporusba, a Marmarai tengerbe, a Dardanellák mellett el, az Archipelagusba, Középtengerbe, Máltánál jobbra Sicilia, balra Africa; jobbra Gibraltár, balra Centa, jobbra Cadix, Lizbon, Finisterre, a Calaisi csatorna, a Német-tenger, a Catagat, Sund, Balth-tenger, Finnai tenger, s Stockholmmal által ellenben Petersburg, etc. etc.

Igen, mondá Vályi-Nagy, de taníthatnám-e ezt így 200 gyermeknek? — Talán; mondám, ha Map-pát festenek a táblára, s vagy ha húsz gyermeket magam tanítanék így, s ezek által a többi. — Hogy annak a Memorizálásnak, s kérdésekben, feleletekben kevés haszna, nem szenved kétség: de én színtam a rendet megváltoztatni nem lehet; s van mind eszem mind modestium, hogy azt nem kívánom.

Az a kérdés csak s azt Tisztelet. Úr az Úr nekem nem veheti balúl, de arról gondoskodom, hogy fiammal mit csináljunk?

En azt látnám jónak, ha az Úr ötöt benevolus Auditornak hagyná az iskolai lezékében, de a privátoktól tőle annál többet kívánna; s ha néki pensumokat adna-ki a fordításra, dekből magyarrá, s midőn azt bemutatná, szorosán vizsgálná-meg, tud-e mindent abban a mit dolgozott, s kivált hogy resolváljon grammaticae, syntacticae, rhetoricae. A mit neki az Úr MSa² után leírtam, megérteni bizonyosan nem fogja. — Nulla hora sine linea; fordítana, s resolválna szüntelen, s tanulna memoriter ne egyebet mint a Classicus (Római) Auctornak szöve helyeit.

Ha rá értem volna arra, hogy a gyermeket ide haza magam lezékézem, s minden nap elhagytam volna a Chria és holmi egyéb felül való egész tanulást; de megtanítottam vele a Tropologiatés Schematologiat, mert hogy a technicus szókat (Tropus, Metaphora, Metonymias, Synecdoche, Figura etc. etc.) neki ismerni kell, önkénynt értetődik. S ezeket vele magyarrúl taníttatnám, de deák példákat hordván-fel.

Ezek volnának az én kérdéseim inkább, mint kérdéseim. Ne engedje Isten, hogy a gyermek a deák Nyelvet úgy ne tudja, hogy idővel ne csak Cicerót, hanem Szalluzstot és Tacituzst is, Terentiuszt, Virgilt, Horátzot férfisan és a Heyne lelkében⁴ érthesse. Lehet azt még neki, csak akadunk az igaz útjára, az az, találjunk módot rá, hogy ő a dolgot megszerthesse. Egy Dietai Követséget viselt, s híresen viselt, férfi azt tudakozá tőlem, 1795., hogy értem-e én Tacituzt, mert ő egy sorát sem érti. Két órai praecipiót tartottam neki, s belé kapott. Dienes testvér öcsémnek Vice-Ispán korában volt egy Patvaristája, a ki mindég Virgilt és Horátzot olvasta. Az öcsém szögyellé, hogy Patvaristája érti a mit ő nem ért, s lezékét adata vele magának, s az öcsém szinte haláláig mindég magával hordá Virgilt, s Horátzot én sem szeretem inkább mint ő szerette. Csak kedvet kell csinálni hozzá a gyermeknek, s megszerettetni vele a mi szép.⁵ Akár érti a Curtius szöve helyeit, akár nem, hadd tanulja memoriter; fordítsa a mellett, s mikor érteni fogja, örvendeni fog hogy memoriter tudja. Így tanultam én Patakon Virginek Elogáját és a Horátz szöve Odáját, s a Rhetoricai Terminológiát ezekből tanultam, mert Luthrinus Praeceptoraim Freyert magok sem értették. a publ. institutio⁶ pedig halálom volt. — Ne engedje az Úr leveretni magát egy rettegő atya kéteskedései által s ragadjon-ki a veszélyből egy gyermeket, a kit a természet nem szült tompán. Nagy szerencsém hogy a gyermek Makó Urat nagyon szereti és hogy ez a barátunk már is zoktatgatja rendhez.

Széphalom Novemb. 12. d. 1825.

alázatos szolgálja
Kazinczy Ferencz.

A zalaegerszegi Deák Ferencz szobor.

Zala-Egerszeg, 1879. szept. 2.

A kegyelet azon nyilvánulása, mely ércszobrot emel az érdemnek, a polgárisodott Európának csupán kevés országában divik oly kis mértékben, mint nálunk.

¹ Ine a szemléltető oktatás nagy elve, melyet ma mindenki vall, akkor még csak egy korát megelőzőt nagy elme félték ábrándja!
² Manuscriptuma, kézírata.
³ Ma is figyelemreméltó módszertani észrevételek.
⁴ Ma így mondanók: szemellenz.
⁵ Minden iskolai tanításnak az alapelve
⁶ Az osztálybeli nyilvános oktatás.

Földrésznünk művelt nyugotán a nagyobb városokban szép szobrok díszítik az utcákat és a tereket, hazánkban vajmi kevés, nevezetesebb szobrot láthatunk.

Zalamegye közönségének közgyűlése 1876. február 7-iki ülésén határozta el, hogy a megye nagy fiának, Deák Ferencznek szobrot emel.

A gyűjtések csakhamar oly szép eredményt mutattak föl, hogy a szoborállító bizottság rövid idő múlva már alkudozásokba léphetett egy nagyobb arányú, díszes szobor elkészíttetése iránt.

Ezen szobor az idei nyárra elkészült; a zalaegerszegi nagyobb megyeháza előtt, a melyben a nagy gyűlésterem, Deák Ferencz megyei működésének színhelye van, ültetett sétányon föllállított és folyó bő elsején reggeli 9 óra 50 perczkor lelepleztetett.

Már napokkal előbb hírlapsajtónk minden pártkülönbség nélkül Deák Ferencz ezen első emléksobrának lelepleztetésével foglalkozott. Általános volt a nézet, hogy ez ünnepélyre hán-zánk minden vidékéről érkeznek majd vendégek, kiváltképe a haza bölcsének egykori bizalmasabb emberei és azoknak nagyszámú serege, a kik „az öreg ur” pártfogása által emelkedtek jelenlegi egyházi vagy világi méltóságokra.

Mindez azonban nem így történt, mert az „első” Deák Ferencz szobor lelepleztetésére, zalaikaton kívül, csakis néhány fővárosi és vas-megyei vendég, élükön Széll György alispánnal, és négy budapesti hírlapíró s egy festőművész (a ki a „Vasárnapi Ujság” részéről utazott Zala-Egerszegre) jelent meg.

Zala-Egerszeg a mult hó utolsó napján ülte meg tűzoltóinak zászlószentelését. Ez ünnepélyen a dunántúli tűzoltó-egyletek legtöbbször nagy-számú küldöttsegek által képviseltette magát. A vidéki népzenekarok vérmes reményeket kötöttek a Deák Ferencz szobor lelepleztetésének ün-nepélyéhez és ez okból több zenekar jött Zala-Egerszegre. A városka legtöbb háza nemzeti zászlót tűzött ki; néhány házhomlokzat még fenyőgallyakkal is föl volt díszítve; a szép, nagy r. k. templom közelében pedig csinos tábóri kápolna és e mögött felkőr alaku deszkaemelvény készült, fenyőgallyakkal ékesítve és azokon különféle tűzoltó-jelvényeket ábrázoló papirpap-zsocsokkákkal; a korcsmákból zeneszó hallatszott ki; az idő szép derült és meleg volt, mindez augusztus utolsó vasárnapjára nagy közönséget vonzott a városkába, nagy közönséget Zala-Egerszegre nézve, mert bizony annak száma egy nagyobb városban nem igen tint volna fel.

A vasárnapi ünnepély magából a zászló-szentelésből, díszéből, délutáni pünnyepből tombolával összekötve és zárkörű táncvizgalm-ból szintén tombolával párosítva, állott, és mind-ezen, említett részletben kitünően sikerült.

A zászlóanya Deák Ferencz egyik rokoná-nak, Tarányi Ferencnek neje, született Riefel Mari bárónő volt. Ugyanó volt a helybeli tűz-oltó-egylet pénztára javára rendezett zárkörű táncvizgalmnak háziasszonya is. E mulatságra a legszebb zalai hölgyek jöttek el, természetesen itt maradván még hetfőn is, a szoborleplez-tetés ünnepélyét jelenlétökkel emelték.

Igen érdekes volt e táncvizgalm már azért is, mert abban egyik hír kergette a másikat, melyek mind csupán azzal foglalkoztak: ki fog a hétfői ünnepélyre a Budapestről jövő éjvonal-tal onnan megérkezni? Somssich Pál, Szlavy József, Bittó István eljövételére még fogadások is történtek, sőt némelyek már azt is tudni akarták, hogy Kerkapoly Károly márszombaton este megérkezett volna Zala-Egerszegre.

No persze másnap láthattuk, hogy senki sem tartotta érdemesnek az ország jelesei közül azon Deák Ferencz „első” emléksobrának ün-nepélyes lelepleztetésén jelen lenni, a kinek oly szép jelzőt adott a nemzet: „a haza bölcsé”.

Országos szempontból tekintve a dolgot, a szobor-lelepleztetés ünnepélye valódi fiasók volt. E sorok írója számos emléksobor lelepleztetését látta már Nagy-Britanniában, Franciaország-ban, a német birodalomban, Ausztriában, sőt még hazánkban is, de mindentűt és még oly alkalmknál is, a midőn az emléksobor csakis egy igénytelenebb polgár alakját tüntette elő, sokkal nagyobb érdeklődést és sokkal tüntetőbb lelkesedést észlelt, mint szeptember elején Zala-Egerszegen.

A szoborállító bizottság utolsó ülésén szóba került, hogy intézessenek-e meghívók a megyékhez és városokhoz avagy nem? A bizott-

bizottság tagjainak, kik a francia tengerészek javára a testvéries jótékonyk... A francia bizottság küldöttei.

Laurencon francia képviselő csak e hó 2-án utazott el Budapestről... A francia bizottság küldöttei.

Munkácsy Mihály itthon időzése kevesebb ideig tart, mint tervezte... Munkácsy Mihály itthon időzése kevesebb ideig tart, mint tervezte.

A szegedi károk megbejárása majdnem egészen be van fejezve... A szegedi károk megbejárása majdnem egészen be van fejezve.

A külföldi szakértők, kik a Tisza- és Dunaszabályozás megvizsgálására... A külföldi szakértők, kik a Tisza- és Dunaszabályozás megvizsgálására.

Magyar ifju kitüntetés. A karlsruhei polytechnikumon is magyar ifju nyerte el az első díjat... Magyar ifju kitüntetés. A karlsruhei polytechnikumon is magyar ifju nyerte el az első díjat.

Petőfi katonakodásáról érdekes közleményt tesz közzé... Petőfi katonakodásáról érdekes közleményt tesz közzé.

JUNAK ISTVÁN fölszentelt püspök, a nagyváradi káptalan nagyprépostja... JUNAK ISTVÁN fölszentelt püspök, a nagyváradi káptalan nagyprépostja.

Gr. PRECZ KÁROLY, a pápa bátyja, ki történetudományokkal foglalkozott... Gr. PRECZ KÁROLY, a pápa bátyja, ki történetudományokkal foglalkozott.

Elhunytak még a közéletben: Kábos László, a marosvásárhelyi kir. itélőtábla tanácselnöke... Elhunytak még a közéletben: Kábos László, a marosvásárhelyi kir. itélőtábla tanácselnöke.

A magyar orvosok és természetvizsgálók nagygyűlése... A magyar orvosok és természetvizsgálók nagygyűlése.

Az első artézi kut az alföldön augusztus 30-ika óta ontja a vizet... Az első artézi kut az alföldön augusztus 30-ika óta ontja a vizet.

szolgáltatni. Mily magasságra bir egyáltalában föl emelkedni a víz... szolgáltatni. Mily magasságra bir egyáltalában föl emelkedni a víz.

„Kincsem” ismét győzött. A baden-badeni versenyek utolsó napján... „Kincsem” ismét győzött. A baden-badeni versenyek utolsó napján.

Elűnt hadnagy. Papp tartalékos hadnagy, ki 1878. jun. 14-dike óta... Elűnt hadnagy. Papp tartalékos hadnagy, ki 1878. jun. 14-dike óta.

Az angolok gazdagsága. A múlt évben Nagy-Britanniában az iparosok... Az angolok gazdagsága. A múlt évben Nagy-Britanniában az iparosok.

Ajánkőzés. Egy a tanárképezdét jeles sikerrel végzett fiatal ember... Ajánkőzés. Egy a tanárképezdét jeles sikerrel végzett fiatal ember.

Halálozások. Legidősb gróf BETHLEN JÁNOS, az erdélyi részek egyik kiváló politikai vezetője... Halálozások. Legidősb gróf BETHLEN JÁNOS, az erdélyi részek egyik kiváló politikai vezetője.

Helyesen fejtették meg: Veszprémben Fülöp József Gelsen Glesinger Zsigmond... Helyesen fejtették meg: Veszprémben Fülöp József Gelsen Glesinger Zsigmond.

Hibaigazítás: Az 1028-ik feladványban g5-ön sötét parasz áll... Hibaigazítás: Az 1028-ik feladványban g5-ön sötét parasz áll.

Helyesen fejtették meg: Veszprémben Fülöp József Gelsen Glesinger Zsigmond... Helyesen fejtették meg: Veszprémben Fülöp József Gelsen Glesinger Zsigmond.

Hibaigazítás: Az 1028-ik feladványban g5-ön sötét parasz áll... Hibaigazítás: Az 1028-ik feladványban g5-ön sötét parasz áll.

Az első artézi kut az alföldön augusztus 30-ika óta ontja a vizet... Az első artézi kut az alföldön augusztus 30-ika óta ontja a vizet.

Az első artézi kut az alföldön augusztus 30-ika óta ontja a vizet... Az első artézi kut az alföldön augusztus 30-ika óta ontja a vizet.

Szerkesztői mondanivaló.

Kismária. Sem tárgy, sem kidolgozásban semmi költői. Hogy a kismáriai (vagy jobban kismarjai) ref. templomban, a protestáns vallás puri... Kismária. Sem tárgy, sem kidolgozásban semmi költői.

Ne tud... A gondolat jó; egy-két strófaban a kivitelt is eléggé sikerült... Ne tud... A gondolat jó; egy-két strófaban a kivitelt is eléggé sikerült.

M. K. U. Ha valamit a „kritikán” „luli” rovata tesztünk, az azt jelenti, hogy egyelőre legalább reményesség sincs... M. K. U. Ha valamit a „kritikán” „luli” rovata tesztünk, az azt jelenti, hogy egyelőre legalább reményesség sincs.

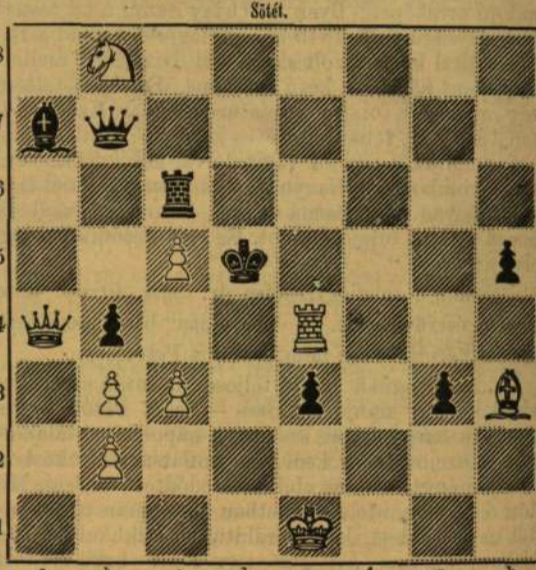
Bucsu. Az átdolgozott költemény most kevésbé válik be, mint előbb... Bucsu. Az átdolgozott költemény most kevésbé válik be, mint előbb.

Cs. P. Sem prózája (az utolsó óra, egy érzékeny kis genre-kép), sem verse... Cs. P. Sem prózája (az utolsó óra, egy érzékeny kis genre-kép), sem verse.

K. B. Az ógyallai csillagvizsgáló intézetről részletes ismertetést adunk... K. B. Az ógyallai csillagvizsgáló intézetről részletes ismertetést adunk.

SAKKJÁTEK.

1031-dik számú feladv. A német sakk-egyesület legujabb feladványtornájából.

Világos indul s a harmadik lépésre mattot mond.

Az 1026. sz. feladvány megfejtése.

A francia feladványtornából. Világos. Megfejtés. Sötét. 1. Vb5-a6... A francia feladványtornából. Világos. Megfejtés. Sötét. 1. Vb5-a6...

Helyesen fejtették meg: Veszprémben Fülöp József Gelsen Glesinger Zsigmond... Helyesen fejtették meg: Veszprémben Fülöp József Gelsen Glesinger Zsigmond.

HETI-NAPTÁR. Sept. hó.

Table with 4 columns: Nap, Katholikus és protestans, Görög-Orosz, Izraelita. Lists dates and corresponding religious observances.

Tartalom.

Szöveg: Margó Tivadar. Népdaok. Költemény. Posa Lajosról. Vasuti történetek... Szöveg: Margó Tivadar. Népdaok. Költemény. Posa Lajosról. Vasuti történetek.

J E G Y Z É K E NÉPISKOLAI KÖNYVEK-ÉS TANSZEREKNEK,

melyek a magas vallás és közoktatási magyar királyi miniszterium által adattak ki, és Budapest, a magyar királyi egyetemi könyvnyomdában készpénzfizetés mellett kaphatók:

Gönczy P. ABC olvasókönyv a népokolák első osztálya számára... Gönczy P. ABC olvasókönyv a népokolák első osztálya számára.

Torkos L. Magyar nyelv és irodalmi kézikönyv a felsőbb leányiskolák számára... Torkos L. Magyar nyelv és irodalmi kézikönyv a felsőbb leányiskolák számára.

Nagy L. Vezérkönyv a beszéd- és értelemgyakorlatok tanításában... Nagy L. Vezérkönyv a beszéd- és értelemgyakorlatok tanításában.

Nagy I. Vezérkönyv a magyar nyelvtan tanításában... Nagy I. Vezérkönyv a magyar nyelvtan tanításában.

Maszák Hugó I. Utmutató az elemi rajztanításban... Maszák Hugó I. Utmutató az elemi rajztanításban.

Maszák Hugó II. Kivágot papírminták... Maszák Hugó II. Kivágot papírminták.

Bartalus I. Enklél ABC a népokolák számára... Bartalus I. Enklél ABC a népokolák számára.

Bartalus I. Enklél ABC a népokolák számára... Bartalus I. Enklél ABC a népokolák számára.

Bartalus I. Enklél ABC a népokolák számára... Bartalus I. Enklél ABC a népokolák számára.

Bartalus I. Enklél ABC a népokolák számára... Bartalus I. Enklél ABC a népokolák számára.

Bartalus I. Enklél ABC a népokolák számára... Bartalus I. Enklél ABC a népokolák számára.

Sz. Nagy J. Vezérkönyv az énektanításban... Sz. Nagy J. Vezérkönyv az énektanításban.

Sz. Nagy J. Gyakorlókönyv az énektanításra... Sz. Nagy J. Gyakorlókönyv az énektanításra.

Sz. Nagy J. Gyakorlókönyv a főelemi és városi iskolák számára... Sz. Nagy J. Gyakorlókönyv a főelemi és városi iskolák számára.

Sz. Nagy J. Gyakorlókönyv a főisk. 4. oszt. sz. Netóára 21 kr... Sz. Nagy J. Gyakorlókönyv a főisk. 4. oszt. sz. Netóára 21 kr.

Sz. Nagy J. Gyakorlókönyv a főisk. 4. oszt. sz. Netóára 21 kr... Sz. Nagy J. Gyakorlókönyv a főisk. 4. oszt. sz. Netóára 21 kr.

Sz. Nagy J. Gyakorlókönyv a főisk. 4. oszt. sz. Netóára 21 kr... Sz. Nagy J. Gyakorlókönyv a főisk. 4. oszt. sz. Netóára 21 kr.

Sz. Nagy J. Gyakorlókönyv a főisk. 4. oszt. sz. Netóára 21 kr... Sz. Nagy J. Gyakorlókönyv a főisk. 4. oszt. sz. Netóára 21 kr.

Sz. Nagy J. Gyakorlókönyv a főisk. 4. oszt. sz. Netóára 21 kr... Sz. Nagy J. Gyakorlókönyv a főisk. 4. oszt. sz. Netóára 21 kr.

Sz. Nagy J. Gyakorlókönyv a főisk. 4. oszt. sz. Netóára 21 kr... Sz. Nagy J. Gyakorlókönyv a főisk. 4. oszt. sz. Netóára 21 kr.

Sz. Nagy J. Gyakorlókönyv a főisk. 4. oszt. sz. Netóára 21 kr... Sz. Nagy J. Gyakorlókönyv a főisk. 4. oszt. sz. Netóára 21 kr.

Sz. Nagy J. Gyakorlókönyv a főisk. 4. oszt. sz. Netóára 21 kr... Sz. Nagy J. Gyakorlókönyv a főisk. 4. oszt. sz. Netóára 21 kr.

A felső nép- és polgári tanitónősegre képesített tanitónőkről... A felső nép- és polgári tanitónősegre képesített tanitónőkről.

Bizonyítványok. Népokolai bizonyítvány 2 kr... Bizonyítványok. Népokolai bizonyítvány 2 kr.

Épülettervek. Gönczy P. Népokolai épülettervek... Épülettervek. Gönczy P. Népokolai épülettervek.

Tantervek. A nem magyar ajku népokolák számára... Tantervek. A nem magyar ajku népokolák számára.

Szabályrendeletek az állami tanító- és tanitónőképezdekben tartandó vizsgálatokról... Szabályrendeletek az állami tanító- és tanitónőképezdekben tartandó vizsgálatokról.

Utasítások. A népokolák számára... Utasítások. A népokolák számára.

Népokolai rendtartási nyomtatványok. Felvételi napló... Népokolai rendtartási nyomtatványok. Felvételi napló.

Képezdek számára. Felvételi napló... Képezdek számára. Felvételi napló.

Országos anyakönyv. A népokolák számára... Országos anyakönyv. A népokolák számára.

Szemleletiképek. Baromfitevésztés... Szemleletiképek. Baromfitevésztés.

Szemleletiképek. Baromfitevésztés... Szemleletiképek. Baromfitevésztés.

Szemleletiképek. Baromfitevésztés... Szemleletiképek. Baromfitevésztés.

Szemleletiképek. Baromfitevésztés... Szemleletiképek. Baromfitevésztés.

